

Wat is architectuur?

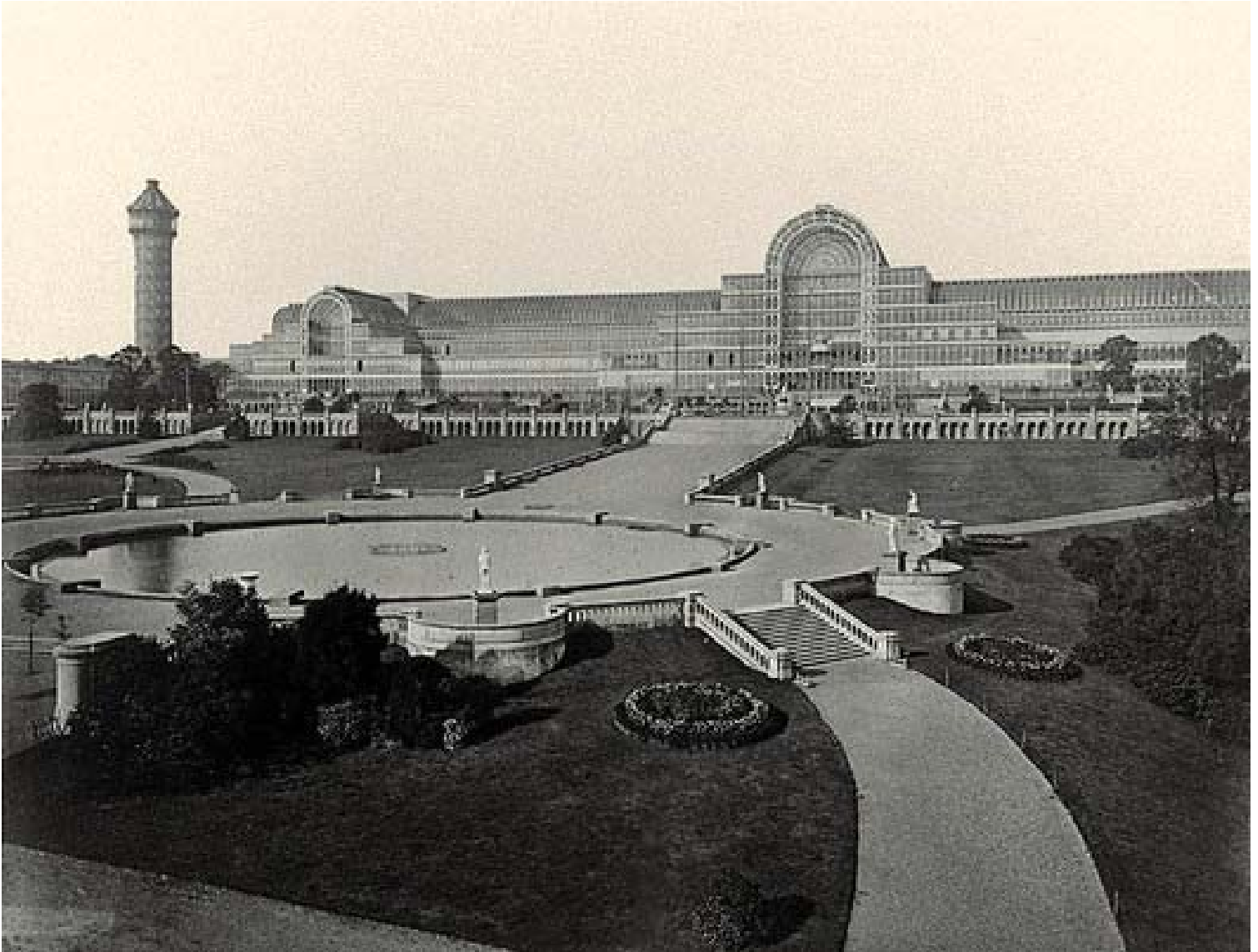

""Gebouwen zijn de belangrijkste sporen die we achterlaten als mensen". Afbeelding © Flickr CC-gebruiker onthego tours

Kort antwoord: het gebouwde beeld van onszelf.

Lang antwoord: in een wereld van vloeiende, virtuele waarden, blijft de architectuur bestaan. De afbeeldingen die jij, je werk, je stad en je land creëren door te bouwen, zullen je waarschijnlijk overleven. Gebouwen zijn de belangrijkste sporen die we achterlaten als mensen. De oude waren er al lang voordat we aankwamen en de nieuwe die we maken zullen hier zijn, lang nadat we weg zijn. Architectuur is een collectieve selfie. Het is een status die niet kan worden bijgewerkt.

Wie beslist wat architectuur is?

"De antiquairs verdedigen de sporen van de geschiedenis, terwijl de architecten nieuwe nummers willen maken".
Afbeelding © Philip Henry Delamotte via Wikimedia Commons

Kort antwoord: de vertrouwde, de uitverkorenen en degenen met het geld.

Lang antwoord: Het zou leuk zijn om te antwoorden dat we allemaal doen, maar het is echt niet zo eenvoudig. In veel contexten is er iemand die uiteindelijk beslist. Gemeenten hebben antiquariaten en architecten die de contouren opstellen voor wat verdient te worden bewaard en wat kan worden toegestaan voor de bouw. Ondanks hun geleerde expertise, komen deze twee groepen vaak in conflict met elkaar. De antiquairs verdedigen de sporen van de geschiedenis, terwijl de architecten nieuwe sporen willen maken. Hopelijk handelen beide in het algemeen belang, maar de redenering van de architect is altijd abstracter. De uitdaging om overeenstemming te bereiken over wat architectuur is, kan niet worden vergeleken met de vraag wat architectuur kan worden. Dat is de kern van de expertise van de architect.

Is architectuur noodzakelijk?

Flickr CC user PicselPerfect

Kort antwoord: Nee. Sommige mensen zullen altijd sterk genoeg zijn om het toch te maken.

Lang antwoord: we kunnen worden opgetild door een mooi en harmonieus beeld van een stad, hoewel we weten dat het, net als elke andere stad, vol is met ellendige, gekibbel, hebzuchtige en oneerlijke mensen. Maar de tekortkomingen van zijn inwoners bederven niet de vreugde van een goddelijk stedelijk tafereel. Evenzo kun je opgroeien in een verarmde omgeving en toch een uitstekend persoon zijn. En zelfs de meest goed ontworpen omgeving biedt geen garanties over de kwaliteit van het leven. Anders geloven is een vorm van determinisme. Zoals Winston Churchill zei: "Wij vormen onze gebouwen; daarna vormen ze ons. "Gelukkig is dit niet altijd waar. We duwen terug, onderdrukken het vreselijke masker erover of we herbouwen. Als de architectuur er niet vanaf het begin is, zal deze komen, zolang mensen de kans krijgen om hun stempel te drukken.

Wat is het slechtste aan architectuur vandaag?

"Plafonds zijn veranderd van het brandpunt van een kamer naar een zone voor mechanische apparatuur." Afbeelding © Nico Saieh

Kort antwoord: plafonds.

Lang antwoord: de plafonds zijn veranderd van het brandpunt van een kamer naar een zone voor mechanische apparatuur. In alle grootste ruimtes ter wereld hebben we altijd met ontzag gekeken. Waar onze blik ooit werd geconfronteerd met fantastische gewelfde plafonds, opmerkelijke vakwerkconstructies of kenmerkende decoratieve behandelingen, vinden we tegenwoordig meestal akoestische tegels, kanaalwerk en fluorescente strookverlichting. Omdat we het plafond als een canvas voor creativiteit hebben verlaten met het aanbreken van het technologische tijdperk, hebben we het moeilijk gehad om het terug te nemen. Tegenwoordig is het moeilijk om te concurreren met al die mechanische uitrusting, terwijl het enige waar je voor pleit een blanco wit oppervlak is. Maar een overtuigende visie van een ruimte die is ontworpen om het plafond zijn primaire functie te maken, kan zelfs de meest pragmatische geesten betoveren. Er is goede reden om koppig te zijn: aangezien we het plafond zelden herschikken of opknappen zoals we de rest van een ruimte doen, creëren we overhead een lang leven.

Is de architect een autoritair persoon?

"Alvar Aalto was een vaste waarde geworden in het architectonisch firmament, maar viel hard op aarde toen de samenleving die hem in de lucht had gehouden plots alle gevestigde waarden de rug toekeerde". Afbeelding © Nico Saieh

Kort antwoord: Nee. Verwar niet de verantwoordelijkheid om oplossingen voor te stellen met de macht om ze uit te voeren.

Lang antwoord: Weinig dingen hebben de rol van de architect even radicaal veranderd als toen veel mensen in de jaren zeventig het vertrouwen in het idee van autoriteit verloren. Daarna was niets meer hetzelfde. Talrijke sterrenarchitecten die rond de eeuwwisseling werden geboren, zoals Alvar Aalto, waren een vaste waarde geworden in het architectonisch firmament, maar vielen hard op aarde toen de samenleving die hem in de lucht had gehouden plotseling alle gevestigde figuren de rug toekeerde. De opstand tegen de status-quo veranderde de spelregels voor architecten en politici in het bijzonder. En het verlies van autoriteit leidde al snel tot het verlies van zelfvertrouwen, maar dat is nu niets om over te mopperen. De tijd dat een architect de weg kon wijzen door te wijzen, is al lang voorbij; nu is het essentieel om enthousiast te zijn en iedereen aan te moedigen om samen te komen. Dat werkt het beste als architecten in zichzelf geloven

Kunnen we geen gebouwen ontwerpen om eruit te zien zoals ze vroeger waren?

"Zodra we hebben geleerd oude gebouwen en steden echt te begrijpen, kunnen we hun kwaliteiten in andere vormen recreëren". Afbeelding © Andy Spain

Kort antwoord: Natuurlijk kunnen we dat. Maar alles zal altijd het merkteken van zijn eigen tijd dragen.

Lang antwoord: vasthouden aan iets waarvan we weten dat het werkt, is een goede strategie. Veel oude gebouwen en steden functioneren buitengewoon goed. In de regel is het dom om ze met iets anders te vervangen. En moderne tijden vereisen niet noodzakelijk moderne gebouwen. In veel gevallen is het gemakkelijk om een moderne levensstijl te leven in een gerenoveerd gebouw. Het probleem met het maken van nieuwe gebouwen en steden die eruit zien als oude is niet per se imitatie - we hebben geleerd om met veel grotere leugens om te gaan dan dat. Maar de charme van oude steden loopt diep onder de oppervlakte. Als we eenmaal hebben geleerd oude gebouwen en steden echt te begrijpen, kunnen we hun kwaliteiten in andere vormen recreëren. Gebouwen zijn middelen; projecten zijn kansen.

Hoe lang zal de moderniteit gekleed gaan in glas?

"Glasebouwen zijn net zo tastbaar als andere gebouwen en moeten als zodanig worden behandeld". Afbeelding © Flickr CC-gebruiker Wally Gobetz

Kort antwoord: zolang je kunt beweren dat glas bijna niets is.

Lang antwoord: sinds de Gotische tijd scoorde glas punten vanwege zijn onzichtbaarheid. Glazen wanden worden vaak beschreven met woorden als openheid, transparantie en participatie. Maar die woorden zijn dwingender dan de realiteit. In de praktijk kan een glazen gebouw net zo verbijsterend zijn als een blinde muur. Glasebouwen zijn net zo tastbaar als andere gebouwen en moeten als zodanig worden behandeld. We vertrouwden vroeger op vensterroesten om vorm en substantie aan glas te geven, waarbij we de muur aan de overkant van het raam met elkaar weven. Als glas de hele muur op zichzelf gaat vormen, moet het ook iets kunnen zijn. Dat vereist meer dan alleen maar niets willen zijn.

Dit korte fragment is ontleend aan het nieuwe boek van Rasmus Wærn & Gert Wingårdh: "Wat is architectuur? En 100 andere vragen."